

Justitiekanslerns promemoria ”Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt i internationella skiljeförfaranden” (Ju2024/01166)

Tidningsutgivarna (TU) har getts tillfälle att yttra sig över rubricerad promemoria och får lämna följande synpunkter.

Bakgrund

2021 remitterade Justitiedepartementet en promemoria med förslag från Justitiekanslern (JK) om utökad sekretess på flera områden. Ett av dessa områden gällde ”*Sekretess när JK bevakar statens rätt med anledning av en rättstvist som kan avgöras i ett skiljeförfarande*”.

Förslaget innebar bland annat att den särskilda reglering som tidigare hade gällt för sekretess i JK:s verksamhet när JK bevakade statens rätt med anledning av en rättstvist som enligt ett internationellt avtal skulle kunna avgöras i ett skiljeförfarande, skulle avskaffas. I stället föreslogs att de allmänna sekretessreglerna skulle vara direkt tillämpliga samt att överföring av sekretess från annan myndighet till JK skulle vara möjlig.

TU uttryckte i sitt remissvar en viss förståelse för behovet av en starkare sekretess under pågående förhandlingar, men framhöll att det i dessa fall även fanns ett starkt insynsbehov. TU konstaterade vidare att konsekvenserna för allmänhetens och mediernas insyn kunde komma att bli betydande och efterlyste en analys av detta i den fortsatta beredningen av ärendet.

Regeringen beslutade emellertid i sin proposition (2021/22:68) att ställa sig bakom förslagen om sekretess, vilka sedan antogs av riksdagen.

Justitiekanslerns nya förslag

Som ovan framgått ifrågasatte TU de förslag som sedan genomfördes. TU har därefter, alltså med ett ifrågasättande, utgått från att den negativa avvägning som då gjordes mellan offentlighet och sekretess var noga övervägd och slutlig.

I den nu aktuella promemorian återkommer emellertid JK med ännu en framställan om utökad sekretess för att bevaka statens rätt i internationella skiljeförfaranden.

Syftet med det nya förslaget till bestämmelse (42 kap. 4 c §), offentlighets- och sekretesslagen, OSL) synes vara att kunna hålla uppgifter hemliga även efter det att ett skiljeförfarande avslutats. Sekretessen föreslås gälla i 40 år.

TU avstyrker förslaget.

De potentiella skiljeförfaranden som det handlar om verkar oftast gälla i samband med investeringsavtal (enligt promemorian ett 50-tal) som den svenska staten ingår/ingått med andra stater eller som följer av mellanstatliga traktat för att ge skydd hos någon av avtalsparterna.

Det finns, åter igen, här ett mycket tungt vägande insynsintresse eftersom det inte sällan kan handla om tvister med en betydande politisk och ekonomisk omfattning.

TU kan inte godta den argumentation som förs i promemorian (s 8) om att sekretessens föremål här inte kan – eller ska - begränsas till uppgifter med visst innehåll, art eller karaktär, utan att den mera generellt skulle kunna motiveras ”när Justitiekanslern bevakar statens rätt”.

Enligt TU:s mening är en sådan generell avgränsning inte förenlig med kraven, enligt 2 kap 2 § andra stycket tryckfrihetsförordningen (TF), om att begränsningar av rätten att ta del av allmänna handlingar ska anges ”noga”.

Detta kan förstås diskuteras. På ett mera övergripande plan handlar det dock om något mer och viktigare. För det första om huruvida staten ska ingå avtal som förutsätter en sekretess som inte är förenlig med den

svenska lagstiftningen (och som då sedan måste ändras). För det andra om huruvida regeringen är beredd att på allvar stå upp för offentlighetsprincipen – eller väljer att, i linje med JK:s promemoria, ge den en så restriktiv tolkning som möjligt.

Den sistnämnda tolkningen imponerar inte.

Mot den bakgrunden avstyrker TU promemorians förslag.

Stockholm den 22 augusti 2024

TU

Johan Taubert
VD

Per Hultengård
Jurist